

El mapa d'Espanya

Aquest final d'estiu ens ha omplert de mapes les pàgines de setmanaris i diaris. Mapes de Iugoslàvia i mapes de l'ex-Unió Soviètica, on els lectors han pogut comprovar que allò que abans veien com un tot resulta estar fet de peces desmuntables. I la pau de moltes bones ànimes hispàniques s'ha alterat perceptiblement davant l'espectacle: els uns per excitació expectant, els altres per nervis temorosos. I això a pesar que fet i fet no n'hi havia per tant, i que Jordi Pujol té raó quan afirma que "el govern s'ha espantat més del compte". Efectivament, no calia, per exemple, que el mateix consell de ministres assegurara que la independència dels països bàltics no té cap repercussió interior perquè els casos del País Basc i de Catalunya no hi tenen res a veure. És una cosa que se suposa segura. ¿O és que són ells, els ministres i l'extensa companyia, els que no n'estan tan segurs i per tant han d'afirmar-ho en veu alta?

No sé, em fa l'efecte que la visió dels mapes desmuntables els ha renovat de sobte la por a la reducció. La por dels espanyols de doctrina a la imatge del mapa retallat no ve solament d'haver estat educats en la idea de l'*Espanya Grande*, que els separatismes voldrien reduir de superfície. És més encara: és el terror a trobar-se disminuïts en el propi "ésser" nacional. Perquè l'espanyol de doctrina s'identifica amb el mapa, fa coincidir la pròpia identitat amb tot el mapa d'Espanya. Per tant, si el mapa es redueix i canvia de forma, si s'encongeix i es retalla, ¿què seria Espanya, llavors? Si es desmunta el mapa de les repúbliques soviètiques, no passa gran cosa, en termes de definició nacional: cadascú continua sent el que ja era, perquè ningú era soviètic de nació. La nació més grossa era Rússia, i es definia com a russa, no com a nació soviètica, i per tant la qüestió ara és saber si Rússia anirà sola o acompanyada,

o en què consistirà la companyia. Per als espanyols-espanyols, seria tota una altra qüestió: un problema d'identitat incerta, potser inexistent, i en tot cas mai no imaginada. Un basc o un català, per poca fe nacional que tinga i per poca fantasia, té clara en el cap la imatge i el mapa d'Euskadi o de Catalunya: el seu mapa *sense* Espanya. Fins i tot, amb una mica més de fe, un navarrès pot tenir clar el mapa d'Euskadi sencer, amb Navarra, i un valencià el mapa dels Països Catalans. Però no hi ha espanyols que tinguin al cap, ni el pensen tenir, el mapa d'Espanya *sense* el País Basc i Catalunya, menys encara *-horresco referens-* sense Navarra i el País Valencià, i fins i tot sense Galícia.

El fet és que allò que no se sap, és quina és aquella nació que és la més grossa d'Espanya. O bé la nació espanyola és tot l'estat i això és la doctrina de sempre, però es fa cada dia més difícil de sostenir amb coherència,... o bé a l'estat hi ha més d'una nació, i llavors cal saber quina, entre aquestes, és la nació espanyola. Difícil ho tenen, difícil: ¿quina és aquella nació *-la nació espanyola*

o una nació espanyola— que no és basca ni catalana (...ni gallega ni valenciana, etc., si els ho volem posar més complicat)? ¿Quina és aquesta nació? ¿Si Espanya és tot, com pot ser alhora part? Si bé es mira, el gran problema nacional de la Península no és el basc o el català: el gran problema és el de l'*Espanya Pequena*. El problema és quina és la definició d'una nació espanyola que no s'haja d'auto-identificar amb l'estat espanyol. Els espanyols de nació, ¿es poden entendre a si mateixos, es poden autodefinir, *sense* Euskadi ni Catalunya (ni, eventualment, sense alguns altres territoris peninsulars o insulars)? ¿Poden o no poden? Per poder, abans, s'ho haurien de plantejar, però el cas és que no s'ho plantegen si no és negativament, amb reacció, amb por, amb la negació a acceptar ni tan sols la possibilitat del plantejament. L'ideal de l'estat plurinacional seria possible... a condició que una d'aquestes nacions, la més grossa de totes, arribara a definir-se ella mateixa com a igual a les altres i diferent de l'estat mateix amb què ara s'identifica. Mentre aquesta nació tinga necessitat d'incloure les *altres* per tal de poder imaginar la identitat *pròpia*, el problema dels conceptes i dels mapes té molt mala solució. Mentre no es puguin representar un mapa de l'*Espanya Pequena* diferent del mapa de l'Espanya "Gran", les negociacions sempre es faran en fals. Si és que hi ha una negociació possible.

Ja sé que tot açò pot fer l'efecte d'una especulació més aviat pertanyent a l'àmbit de la metafísica i de la teoria del coneixement. Les seues manifestacions, però, pertanyen al camp de la física elemental: al camp dels fenòmens quotidians i perfectament empírics.

Joan F. Mira